

Αναδιφώντας το χθες (293)

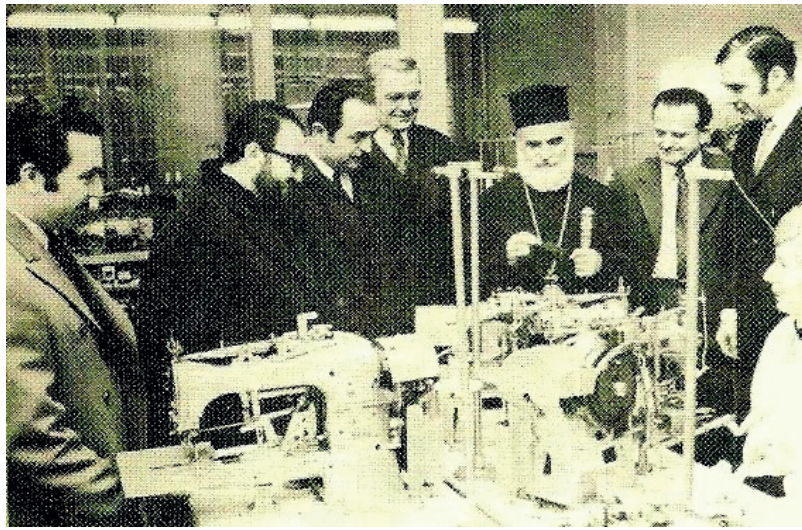
Ο Ειρηναίος Ταλαυνάκης ως ιστορική και κοινωνική προσωπικότητα, δέκα χρόνια μετά την εκδημία του (2)

■ Του ΧΑΡΗ ΣΤΡΑΤΙΔΑΚΗ*

«...Η μονή Αγίας Τριάδας σπούδασε στη συνέχεια τον Μιχαήλ Γαλανάκη στη Θεολογική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, την πενταετία 1932-1937, ενώ παράλληλα ο ίδιος χρειάστηκε να εργάζεται, όπως σχεδόν όλοι οι φοιτητές της δύσκολης εκείνης περιόδου. Έζησε στο είναι του την απόλυτη φτώχεια και αδυναμία, γι' αυτό κι ήταν σ' όλη του την ζωή δίπλα στον αγρότη, τον βοσκό και τον εργάτη.

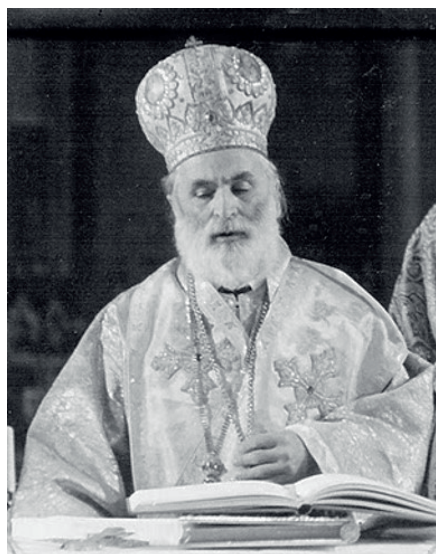
Τα έζησε όχι μόνο στις επαρχίες Κισιάμου και Σελίνου που ποίμανε, στις εκκλησίες, στα ξωκλήσια, στα χωράφια και στους κούμους, αλλά και στα γερμανικά εργοστάσια αργότερα, ως Μητροπολίτης Γερμανίας την περίοδο 1971-1980, στις τρύγλες που στοιβάζονταν οι Έλληνες γκαστάρμπάιτερς και στα νοσοκομεία όπου νοσηλεύονταν. Δεν θα επιμείνω στην εκκλησιαστική και κοινωνική του προσφορά, μέρος της οποίας θεωρώ ότι γνωρίζουμε λίγο πολύ όλοι.

Αφήνω όμως την ανώνυμη λαϊκή ποιήτρια ν' αναφερθεί επιγραμματικά σ' αυτήν: Μ' ευλάβεια Σε σκέφτομαι, με μάτια δακρυοσπέννα, στην Κίσσαμο και Σέλινο, το τι έχεις δοσμένα! Τόσα παιδιά βοήθησες με τα οικοτροφεία, με τις σχολές, τις συμβουλές και τα γηροκομεία! Έφτιαξες την Ορθόδοξη μεγάλη Ακαδημία που έδωσε στον τόπο μας τόσο μεγάλ' αξία! Έφτιαξες Ναυτιλιακή μεγάλη Εταιρεία και δεν ελύγισες ποτέ σε κάθε δυσκολία!

Να σημειώσω εδώ, αποδίδοντας τα του Καίσαρος τω Καίσαρι, ότι το πολύστιχο αυτό ποίημα, όπως και άλλα έχει διασωθεί ο αείμνηστος (σε λίγες μέρες συμπληρώνεται χρόνος από την εκδήμια του) Σταμάτης Αποστολάκης, ο οποίος αποτελεί και τον βιβλιογράφο του μακαριστού μητροπολίτη (στη φωτογραφία στα δεξιά του). Να σημειώσω εδώ και τις ευχαριστίες μου στον συνταξιούχο εκπαιδευτικό Πέτρο Πανηγυράκη από το Παίδοχώρι, που διέσωσε το αρχείο του Σχολείου του Νεροχωριού και προ δεκαετίας μοιράστηκε με μένα τις αναζητήσεις μου.

Στα παραπάνω έμμετρα μαρτυρούμενα θα πρέπει να προσθέσουμε και πολλά άλλα, μερικά από τα οποία άγνωστα μέχρι σήμερα, στα οποία πρωτοστάτησε ως μητροπολίτης Γερμανίας και Κεντρίας Ευρώπης: όχι μόνο το φιλανθρωπικό και ιεραποστολικό έργο αλλά και τις σχολές κοπτικής-ραπτικής, κομμωτικής, οικοκυρικής, χορών, γερμανικών-αγγλικών και ελληνικών, τις ψυχαγωγικές εκδρομές, την οικοδόμηση ναών και του κτηριακού συγκροτήματος της Μητρόπολης, την ίδρυση παιδικών σταθμών και παιδικών εστιών για την παραμονή των μαθητών μετά το σχολείο, μέχρι να γυρίσουν από τα εργοστάσια και να τα πάρουν πίσω μαζί τους οι εργατές γονείς τους, τις εκθέσεις ελληνικής λαϊκής τέχνης κ.α.

Όπως έγραψε τον Οκτώβρη του 1976 στην εφημερίδα «Βήμα» ο εκλεκτός δημοσιογράφος Παύλος Παλαιολόγος, εντυπωσιασμένος από πρόσφατη επίσκεψή του στη Γερμανία: «Έχει και άλλα να πει ο Μητροπολίτης Γερμανίας Ειρηναίος... Για την αρχοντιά της φυλής... για τους Έλληνες εργάτες... για τις Ελληνίδες γυναίκες... που δεν πρέπει να κατατήσουν μόνο πλύστρες και σκουπιδιάρισσες... για την εργασία που δεν είναι ντροπή... για τη ζωή, που δεν πρέπει να περάσει περνώντας καλώδια και βίδες στα σίδερα... για τα χρήσιμα έργα του Ελληνισμού στη Γερμανία...».

Για να τα κατορθώσει όλα αυτά χρειάστηκε ν' ανακουμπώσει το αντερί του και ν' ανεβεί πολλές φορές στα φορτηγά αυτοκίνητα για να βοηθήσει στο ξεφόρτωμά τους, κατεβάζοντας τρόφιμα, τσιμέντα και ρούχα. Πολλές φορές σήκωσε τον κασμά για να σκάψει και την παλάμη για να φτιάξει λάσπη, σήκωσε στην πλάτη το ηλιοφώρι και έφτυσε τα σκληραγωγημένα χέρια του για να πιάσει το πρωτόγονο καρότσι. Θα ήθελα να δείτε με προσοχή και συμπάθεια το ιδιοκατασκευάστο καροτσάκι που οδηγεί στην παρατιθέμενη φωτογραφία, φτιαγμένο από ένα κοφίνι, μια ρόδα και τάβλες. Να σημειώσουμε εδώ, αν και νομίζω ότι δεν χρειάζεται, ότι οι φωτογραφίες αυτές δεν έχουν παρθεί από το περιβάλλον του μακαριστού μητροπολίτη, που ούτε φωτογραφική μηχανή διέθετε αλλά ούτε και δημόσιες σχέσεις έκανε, αλλά από νέους ευρωπαϊκών και αμερικανικών αποστολών που έρχονταν στο Καστέλι για να προσφέρουν εθελοντικά την εργασία τους.

Θα ήθελα ακόμη να προσέξετε τη διπλανή λεπτομέρεια από μια γενικότερη φωτογραφία. Κάτι τέτοιο φαίνεται ότι αντίκρισε ο εκπρόσωπος του Παγκοσμίου Συμβουλίου Εκκλησιών, ο οποίος έγραψε εντυπωσιασμένος όταν επισκέφθηκε την Κρήτη τον Σεπτέμβριο του 1965: «Εξεπλήγην όταν αντίκρισα τον Επίσκοπο Ειρηναίο να βοηθεί, μαζί με τον Πρωτοσύγγελο του και μερικούς Καστελιανούς έξι εργάτες που ασχολούνταν με την οικοδόμη του οικοτροφείου της Επαγγελματικής Σχολής Καστελλίου. Η έκπληξίς μου ήταν δικαιολογημένη, δοθέντος ότι είναι όντως ασυνήθιστο να βλέπει κανείς Ορθόδοξο Ιεράρχη μεταφέροντα δικήν απλού εργάτου πλινθούς, άμμο και ξυλεία για μία οικοδομή».

Ενας άλλος θαυμαστής του έργου του, ο ακαδημαϊκός Ηλίας Βενέζης, έγραψε στο βιβλίο «Αρχιπέλαγος» το 1969, υπό τον χαρακτηριστικό τίτλο «Ο Θεός στο Καστέλι»: «Πώς συντηρούνται αυτά τα ιδρύματα... Έχει ο Θεός, λέει ο Δεσπότης Ειρηναίος. Αλλά εμείς, ρωτώντας, μάθαμε πόση αγρόνια, πόσα τρεξίματα, πόση αμείνια καθημερινή σημαίνει αυτό το «έχει ο Θεός». Και πόση προοπτική αφιλοκέρδεια. Όλοι έχουν να λένε για την παροιμιώδη αδιαφορία προς το χρήμα αυτού του λειψή. Για να πηγαίνει στα χωριά της επαρχίας του, μη έχοντας μέσο μεταφορικό, ο Δεσπότης έβγαινε και στεκόταν στις δημοσίες, περίμενε να περάσει κανένα φορτηγό, παρακαλούσε να τον πάρουν μαζί τους...».

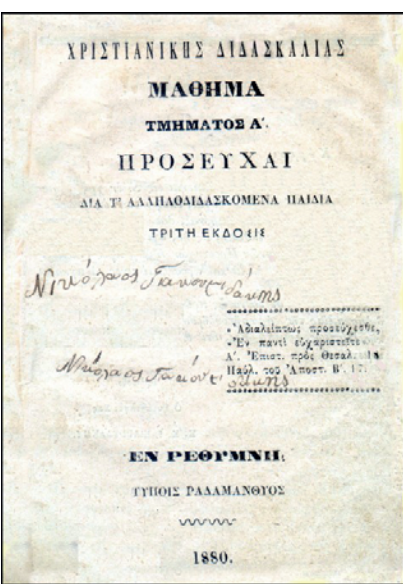
Θεωρώ ότι από τις πλέον εμπνευσμένες προσφορές του Ειρηναίου Γαλανάκη στους φτωχούς ενορίτες των επαρχιών Κισιάμου και Σελίνου, έστω και αν δεν της επιτράπη να ολοκληρωθεί, ήταν η ίδρυση του Κέντρου Αγροτικής Αναπτύξεως στα κτήματα Μονής Γωνιάς και η εφαρμογή του «Αγροτικού Προγράμματος Κολυμβαρίου», το οποίο, σε συνεργασία με ένα πολυμελές εξειδικευμένο περί τα αγροτικά κλιμάκιο Γερμανών και Αμερικανών, απέβλεπε στην εισαγωγή νέων μεθόδων καλλιέργειας και ζωτοφρέας αλλά και στον εφοδιασμό με τα προϊόντα του προγράμματος των οικοτροφείων και των άλλων ιδρυμάτων που λειτουργούσε στη Μητρόπολή του.

Ο μακαριστός μητροπολίτης πίστευε ότι οι ενορίτες του έπρεπε να κρατηθούν στον τόπο τους και να μην αναγκαστούν κι αυτοί να φύγουν μετανάστες, αλλά προϋπόθεση γι' αυτό αποτελούσε η εξασφάλιση μιας εργασίας που θα τους επέτρεπε να ζήσουν με αξιοπρεπείς όρους. Με λίγα λόγια εφάρμοσε στην πράξη, πριν από μισό αιώνα, εκείνο που σήμερα θεωρείται ως μοναδική λύση στο πρόβλημα της μετανάστευσης: την ενίσχυση των ανθρώπων στον τόπο γέννησής και κατοικίας τους από τις πλουσιότερες χώρες, στη δημιουργία επί τόπου ευκαιριών εργασίας. Γι' αυτό και προσπάθησε, μαζί με όσους πίστεψαν στο όραμά του, να εισάγει νέους τρόπους γεωργικής καλλιέργειας, νέες φυλές ζώων και ποικιλίες καρπών.

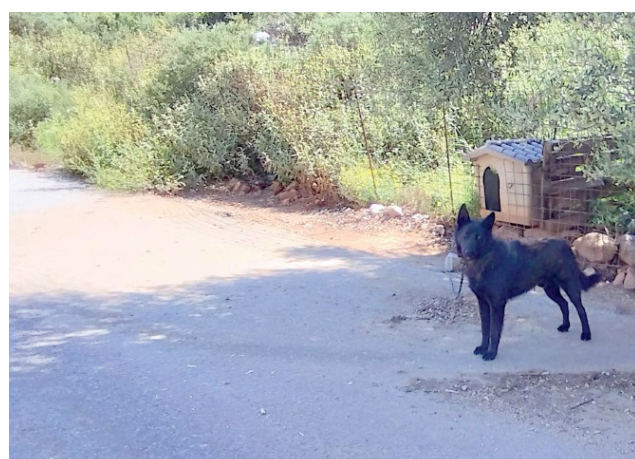

Με την ίδια αγάπη που έτρεφε για τους γεωργούς και βοσκούς αγόρασε και δώρισε πολύ αργότερα, το 1976, την αγαπημένη του περιοχή στους Άγιους Πάπες, όπου έβσκε μικρό το κοπάδι που του είχε παραδώσει ο πατέρας του, και του άρεσε αργότερα να πηγαίνει να διαβάζει, για τη δημιουργία του Ιδρύματος «Αγία Σοφία», το οποίο προόριζε για την ανάπτυξη του τόπου καταγωγής του και των ανθρώπων του, για «Πατάρη του Αποκόρωνα», όπως έλεγε...». Στη φωτογραφία βλέπουμε τη χειμερινή θέα από το «πατάρη του Αποκόρωνα», με τα Λευκά Όρη στο βάθος. Θα συνεχίσουμε όμως την επόμενη εβδομάδα.

Το πρώτο ρεθεμνιώτικο βιβλίο, πριν από 143 χρόνια

Με την ευκαιρία της έκθεσης στο Σπίτι του Πολιτισμού βιβλίων Ρεθεμνιωτών συγγραφέων αναρωτιέμαι για ακόμα μία φορά ποιο μπορεί να ήταν το πρώτο βιβλίο που τυπώθηκε στον τόπο μας. Τα μέχρι στιγμής στοιχεία δείχνουν ότι θα πρέπει να ήταν το σχολικό βιβλίο του τότε μαθημάτος της «Εράς Ιστορίας» με τον τίτλο «Μάθημα Χριστιανικής Διδασκαλίας Τμήματος Α' Προσευχαι δια τα αλληλοδιδασκόμενα παιδιά. Εν Ρεθύμνη Τύπου Ραδαμάνθους 1880». Τυπογράφος του ήταν η προσφυής αποκληθείς «Γουτεμβέργιος του Ρεθύμνου» Στυλιανός Καλαϊτζάκης. Εκείνο που προκαλεί αμφιβολίες στη χρονολογική του κατάταξη είναι η ένδειξη στο εξώφυλλο ότι αποτελεί τρίτη έκδοση, αναγραφή που σημαίνει ότι θα μπορούσε να έχει πρωτοτυπωθεί το προηγούμενο έτος ή και το προπροηγούμενο 1878, έτος σύναψης της Συνθήκης της Χαλέπας, η οποία επέτρεψε την λειτουργία τυπογραφείων στην Κρήτη. Οποσδήποτε με τα μέχρι στιγμής στοιχεία παραμένει το πρώτο βιβλίο στην ιστορία της ρεθεμνιώτικης τυπογραφίας.

Οι κακουχίες των ζώων να μπορούν να περιμένουν γραφειοκρατικές διαδικασίες δημόσιων υπαλλήλων. Αλήθεια, φαντάζεται κανείς από τους υπεύθυνους (Δήμο, Αντιπεριφέρεια, Αστυνομία) μια εκστρατεία του τύπου #CancelRethymno σε ανάλογο με την Αράχωβα περιστατικό, απ' αυτά που δεν λείπουν στον τόπο μας, τι επιπτώσεις θα είχε για τον τουρισμό και τον τόπο συνολικά;

Όλη η Ελλάδα μια Αράχωβα...

Το περιστατικό της κακοποίησης μέχρι θανάτου του άκακου Όλιβερ στην Αράχωβα και η προσπάθεια συγκάλυψής του, μάς θέτει όλους προ των ευθυνών μας. Δεν είναι μόνο η Αράχωβα, είναι κι ο Βόλος, τα Φιλιατρά, η Λήμιος, τα Βίλια, η Ξάνθη κι η Κρήτη. Μέσα σε δύο μήνες φέτος, τον Ιούλιο και τον Αύγουστο, οι καταγγελίες κακοποίησης που έγιναν ήταν 1.240 και φυσικά πολύ περισσότερες ήταν εκείνες που δεν έγιναν ποτέ. Στο Ρέθυμνο είναι κι εδώ τα αδέσποτα κι αστείρωτα ζώα αλλά και τα δεσποζόμενα «βαρελόσκυλα», σαν αυτά στη διπλανή φωτογραφία που φυλάνε τα βοσκοτόπια νοτίως της Μονής Βωσάκου κι ανανεώνονται μετά τον θάνατό τους, εδώ και είκοσι χρόνια, όντας ζωές αναλώσιμες. Κι είναι το πιο πρόσφατο περιστατικό, τον περασμένο Ιούλιο, με το σκυλί που του έκοψαν τ' αυτιά και το άφησαν αιμόφυρτο ν' αργοπεθαίνει δεμένο με σκοινί έξω από το Πανεπιστήμιο του Γάλλου. Κι είναι επίσης η σύμβαση με τους κτηνιάτρους του Δήμου που έχει ληθεί και που κάνει μήνες ν' ανανεωθεί, σάμπως οι κακουχίες των ζώων να μπορούν να περιμένουν γραφειοκρατικές διαδικασίες δημόσιων υπαλλήλων. Αλήθεια, φαντάζεται κανείς από τους υπεύθυνους (Δήμο, Αντιπεριφέρεια, Αστυνομία) μια εκστρατεία του τύπου #CancelRethymno σε ανάλογο με την Αράχωβα περιστατικό, απ' αυτά που δεν λείπουν στον τόπο μας, τι επιπτώσεις θα είχε για τον τουρισμό και τον τόπο συνολικά;

* Ο Χάρης Στρατιδάκης είναι Δρ. Παιδαγωγικής-ιστορικός ερευνητής-συγγραφέας strharis@yahoo.gr, 2831055031